

1. బౌద్ధమతంలో స్త్రీల స్థితి: ఒక అధ్యయనం

డా. చింతల వెంకట శివసాయి

అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్

బౌద్ధ అధ్యయనాలు మరియు నాగరికత విభాగం,

గౌతమ బుద్ధ విశ్వవిద్యాలయం, గ్రేటర్ నోయిడా, ఉత్తరప్రదేశ్.

సెల్: +91 8130084839. Email: chintala@gbu.ac.in

వ్యాసంగ్రహం:

స్త్రీల పట్ల వివక్షత అనేది ప్రపంచంలో సాధారణ లక్షణం. ఆసియా, ఆఫ్రికా, అమెరికా లేదా యూరప్ లో అయినా మహిళలు ఎదుర్కొనే సమస్యలు, పక్షపాతం, అడ్డంకులు, దాదాపు ఒకేలా ఉన్నాయి. మహిళల ప్రాథమిక వైకల్యం మతం నుండి ఉద్భవించింది. ప్రపంచంలో దాదాపు అన్ని మతాలలో స్త్రీలను ప్రలోభాలకు గురిచేయడంతోపాటు హెచ్చరిస్తున్నారు. కొన్ని మతపరమైన సాంప్రదాయాల ప్రకారం పురుషుడు దేవుని కుమారునిగా, కానీ, స్త్రీకి దేవుని కుమార్తెగా ఎప్పుడూ సమానమైన స్థానము కల్పించలేదు. ఆత్మ కేవలము పురుషులలో మాత్రమే ఉంటుందని స్త్రీలలో ఉండదు అనే భావనను కొందరు కలిగి ఉన్నారు. కొన్ని మతాలలో ఇటువంటి వింత నమ్మకాలు ఉన్నాయి. కాని అది సత్యం కాదని ఈ వ్యాసం నిరూపిస్తుంది. పూర్వజన్మకల అభిప్రాయాలు, బుద్ధ భిక్కుని అనుభవాలనీ క్రోడీకరిస్తూ, వివిధపూర్వజన్మశోధనల, వ్యాసాల ఆధారంగా ఈవ్యాసాన్ని విశ్లేషణాత్మక పద్ధతిలో సంతరించడమైనది.

Keywords: స్త్రీలు, వివక్షత, సమానత్వం, బౌద్ధము, అధ్యయనం.

1. ఉపోద్ఘాతం:

ఆధ్యాత్మిక వికాసరంగంలో మహిళలకు సమానమైన అవకాశాలను కల్పించిన మొదటి మత గురువు గౌతమబుద్ధుడు. మహిళల సహజధోరణులు, బలహీనతలను అతను అనేక సందర్భాలలో ఎత్తి చూపినప్పటికీ, స్త్రీల సామర్థ్యాలు గుర్తించి ప్రోత్సహించాడు. స్త్రీలు పూర్తిగా మతపరమైన జీవితాన్ని గడపడానికి తగిన మార్గం సుగమం చేశాడు. స్త్రీలు పురుషులతోపాటు తమ మనస్సును అభివృద్ధి చేసుకుని నిర్భణ (కోరికల నుండి విముక్తి) యొక్క ఆనందాన్ని గ్రహించగలిగాడు. బుద్ధుని కాలంలో థెరిస్ (నన్స్) (సన్యాసునిలు) యొక్క సాక్ష్యాలు ఈ వాస్తవాల గురించి చెబుతున్నాయి.¹

బిక్కుని సంఘం అని పిలువబడే సన్యాసినుల క్రమం సన్మార్గంలో ప్రవేశానికి అర్హత కల్పించడం ద్వారా మతరంగంలో మహిళల పూర్తి భాగస్వామ్యానికి బుద్ధుడు ద్వారాలు తెరిచాడు. ఇది నిజంగా మహిళలకు సంస్కృతి, సామాజికసేవ చేయడానికి కొత్తమార్గాన్ని తెరిచింది. ప్రజాజీవితానికి అవకాశాలు, సమాజానికి వారి ప్రాముఖ్యత గుర్తించి, మహిళల స్థాయిని బాగా పెంచింది.

2. బుద్ధుని కాలంలో స్త్రీల పట్ల సామాజికవైఖరి:

బుద్ధుని సాహిత్యం నుండి బౌద్ధానికి పూర్వపు రోజులలో స్త్రీలపట్ల సామాజిక వైఖరిని గుర్తించవచ్చు. మహిళలు తమ నివాసాలలో పొందే గౌరవాన్ని సూచించే ఆధారాలు ఉన్నాయి. మతం యొక్క రంగంలో కూడా వారు సంపూర్ణ లేదా బ్రహ్మ యొక్క అత్యున్నత జ్ఞానానికి అర్హత కలిగి ఉన్నారు. ఏది ఏమైనప్పటికీ జంతుబలులు మరియు ఇతర ఆచార వ్యవహారాలతో పాటు కుల ప్రభావము మరియు ఆధిపత్యం కారణంగా స్త్రీల పట్ల ఇటువంటి ఉదార వైఖరి కాలక్రమేణా మారిపోయింది. గ్రంథాలకు కొత్త వివరణలు ఇచ్చారు. స్త్రీలు శారీరకంగా మరియు మానసికంగా పురుషుల కంటే చాలా తక్కువ స్థాయికి చేరుకున్నారు.

స్త్రీలను కేవలం ఆస్తిగానో, వస్తువుగానో చూసేవారు. ఒక స్త్రీ తన స్వంత యోగ్యత ద్వారా స్వర్గానికి వెళ్ళలేదని నమ్మేవారు ఆమె తనంతట తానుగా ఆరాధించలేక పోయింది. మరియు తన భర్త దుర్మార్గుడైనప్పటికీ ప్రశ్నించకుండా విధేయత చూపడం ద్వారా మాత్రమే ఆమె స్వర్గానికి చేరుకోగలదని నమ్మేవారు. భర్త వదిలి పెట్టే ఆహారమే స్త్రీకి తరచూ ఆహారం. ఇలాంటి విపరీతమైన సామాజిక వివక్ష, స్త్రీలపట్ల కించపరిచే దృక్పథాల మధ్య బుద్ధుడు భారతదేశంలో జన్మించాడు.

3. బుద్ధుని బోధనల ప్రభావము:

జీవితం, మరణం యొక్క వాస్తవ స్వభావం, కర్మ, సంసార బంధాల గురించిన బోధనలు స్త్రీలపట్ల సామాజిక వైఖరిలో గణనీయమైన మార్పులకు దారితీసింది.²

కర్మ చట్టం గురించి బుద్ధుడు బోధించిన ప్రకారం ఎవరి చర్యకు వారే బాధ్యత వహిస్తారు. బౌద్ధ కాలం ప్రారంభంలో పెళ్ళికాని అమ్మాయి తల్లిదండ్రులను, తమ్ముళ్ళను, చెల్లెళ్ళను చూసుకోవడంలో సంతృప్తి ఉండేది. ఆమె గొప్ప ఆస్తులు, బానిసలు మరియు ధనిక క్షేత్రాలకు యజమానిగా అయినది. ఉదాహరణకు బుద్ధుని కాలంలో స్వర్ణకారుల కుమార్తె సుభా కూడా ఇదే చేసినది. కాని మహా ప్రజాపతి ద్వారా ఆమెకు ధర్మం బోధించబడినప్పుడు సుభా అన్ని ఐశ్వర్యాలు శాంతికి లేదా జ్ఞానోదయానికి దారి తీయదని గ్రహించింది. ఫలితంగా ఆమె బౌద్ధ సన్యాసినుల క్రమంలో ప్రవేశించింది. పెళ్ళికాని మహిళలకు ఈ చట్టం గొప్ప వరంగా మారింది. ఈ విధంగా బుద్ధుని బోధనలు అనేక మూఢ నమ్మకాలను మరియు జంతు బలితో సహా అర్ధరహితమైన ఆచారాలు మరియు సంప్రదాయాలను ప్రజల మనస్సుల నుండి తుడిచి పెట్టడానికి చాలా కృషి చేశారు.

4. స్త్రీ స్వభావము:

బుద్ధుడు స్త్రీల స్థాయిని పెంచినప్పటికీ, తన పరిశీలనలు ద్వారా ఎప్పటికప్పుడు ఆచరణాత్మక సలహాలు ఇచ్చేవాడు. అందులో అతను స్త్రీ, పురుషుల మధ్య ఉన్న సామాజిక మరియు శారీరక వ్యత్యాసాలను గ్రహించాడు. ఇవి అంగుత్తర నికాయ³ మరియు సంయుక్త నికాయ⁴లో వర్ణించబడ్డాయి. అంగుత్తర నికాయలో బుద్ధుడు వారి వివాహానికి ముందు కొన్ని విలువైన సలహాలను ఇచ్చాడు. ఆడపిల్లలు వారి అత్తమామలకు గౌరవం ఇవ్వాలని వారిని స్వంత తల్లిదండ్రుల వలె వారికి ప్రేమగా సేవ చేయాలని సూచించాడు. వారు తమ భర్త యొక్క బంధువులు మరియు స్నేహితులను గౌరవించాలని సూచించాడు. భర్త సంపాదనను భద్రపరచి మరియు ఇంటి ఖర్చులన్నీ సక్రమంగా ఉండేలా చూడాలని సూచించాడు. 2500 సంవత్సరాల క్రితం బుద్ధుడు ఇచ్చిన ఇటువంటి సలహాలు నేటికీ ఆదర్శప్రాయం.

5. వివాహితస్త్రీలకు ఋఘ్ని సలహాలు:

వైవాహిక జీవితంలో వారి పాత్రలను గురించి మహిళలకు సలహా ఇవ్వడంలో ఇంటి శాంతి మరియు సామరస్యం ఎక్కువగా స్త్రీ భుజంపై ఆధారపడి ఉంటుందని బుద్ధుడు ప్రశంసించాడు. ఒక స్త్రీ అనుసరించవలసినవి మరియు అనుసరించకూడనివి ఆయన ఉపదేశించాడు. బుద్ధుడు వివిధ సందర్భాలలో ఒక భార్య ఎలా ఉండాలి అనే సలహా ఇచ్చినాడు.

ఎ) భర్తకు వ్యతిరేకంగా చెడు ఆలోచన కలిగి ఉండరాదు.

బి) క్రూరమైన కఠినమైన ఆధిపత్యం వహించరాదు.

సి) ఆమె భర్త యొక్క ఆస్తి మరియు కష్టపడి సంపాదించిన సొమ్మును కాపాడాలి.

డి) మనసు మరియు చర్యల్లో ఎప్పుడూ సద్గుణంగా, పవిత్రంగా ఉండాలి.

ఇ) విశ్వాస పాత్రంగా మరియు ఎలాంటి వ్యభిచార చర్యల గురించి ఆలోచించకూడదు.

ఎఫ్) మాటశుద్ధి మరియు చర్యల్లో మర్యాదగా ఉండాలి.

జి) దయగల, కష్టపడి పనిచేసే వ్యక్తిగా ఉండాలి.

హెచ్) తన భర్తపట్ల ఆలోచనాత్మకంగా మరియు దయతో ఉండాలి.

ఐ) నిరాడంబరంగా మరియు గౌరవప్రదంగా ఉండాలి.

జె) ప్రశాంతంగా మరియు అవగాహనతో ఉండాలి. అవసరం వచ్చినప్పుడు భార్యగా మాత్రమే కాకుండా భర్తకు స్నేహితురాలిగా, సలహాదారునిగా వ్యవహరించాలి.

అదే విధంగా బుద్ధుడు భార్యపట్ల భర్త ఎలా ఉండాలి మరియు భర్త యొక్క విధులను స్పష్టంగా పేర్కొన్నాడు. భర్త విశ్వాసపాత్రుడు, మర్యాద పూర్వకంగా ఉండాలి. స్త్రీని సమానంగా గౌరవించి ఆమె ప్రేమానురాగాలు పొందాలి.

6. స్త్రీ సమానత్వం మరియు స్వేచ్ఛ:

19, 20వ శతాబ్దాలలో స్త్రీల విముక్తి, స్వేచ్ఛ, సమానత్వం కోసం పాశ్చాత్య దేశాలు అద్భుతమైన పురోగతిని సాధించాయి. ఆధునికమైన పోకడలు, ఉన్నతవిద్య మొదలు అన్ని రంగాలలో మహిళలకు స్థానము సాధించడం ఆధునిక విద్య యొక్క ఫలితం.

అమెరికన్ మార్గదర్శకుడు సుశాన్ బి ఆంటోని నేతృత్వంలో 1848 సంవత్సరంలో మహిళలకు సమానత్వం యొక్క జండాను ఆవిష్కరించాడు. కేవలం 130 సంవత్సరాల క్రితం అప్పటి నుండి ప్రపంచం సమాన విద్యా అవకాశాలు, సమాన రాజకీయ హక్కులు మరియు మహిళలకు ఆర్థిక సమానత్వం కోసం అసంఖ్యాక ప్రజానీకం సంఘటిత ఉద్యమాలను చూసింది. 20వ శతాబ్దంలో స్త్రీలు సాధించిన విజయాలను వివిధ రంగాలలో సామాజికంగా, వ్యాపారంగా, ఆర్థికంగా, రాజకీయ రంగంలో విజయం సాధించారు. కొన్ని దేశాలలో మహిళలు అత్యధిక రాజకీయనియామకాలను (ప్రధాన మంత్రులుగా) కూడా విజయం సాధించారు.

7. ముగింపు:

- అన్ని రకాల బంధాల నుండి విముక్తి పొందటమే నిజమైన స్వాతంత్ర్యం. ఇది సరైన ఆధ్యాత్మిక అభివృద్ధి మరియు ఒకరి స్వంత మనసు యొక్క శుద్ధీకరణ ద్వారానే సాధించబడుతుంది.
- దురాశ, ద్వేషం మరియు మాయ యొక్క అన్ని కలుషితాల నుండి తనను తాను ప్రక్షాళన చేసుకోవడం మరియు శుభ్రపరచడం, బుద్ధుడిని మహిళల మొదటి విమోచకునిగా మరియు మహిళలను ప్రోత్సహించే వ్యక్తిగా మరియు ప్రజాస్వామ్య జీవన విధానాన్ని ప్రోత్సహించే వ్యక్తిగా పరిగణించవచ్చు.
- బౌద్ధ ధర్మం యొక్క శాశ్వతమైన ఘనత ఏమిటంటే స్త్రీలను తృణీకరించలేదు. చిన్నచూపు చూడలేదు. వారి ఆధ్యాత్మిక ప్రయత్నంలో జ్ఞానాన్ని, సంపూర్ణ విముక్తిని పొందే మార్గంలో పురుషులతో సమాన హోదాను అందించాడు.

8. పాఠసూచికలు:

1. సుభ్రబారువా, మోనాస్టిక్ లైఫ్ ఆఫ్ ది యర్లీ బుద్డిస్ట్ నన్స్, కలకత్తా ఆసియా మెమోరియల్ పబ్లిషింగ్ సొసైటీ, పిపి1-2.
2. ఎ.ఎస్. అలైకర్ “హిందూ నాగరికతలో మహిళా స్థానం పునరాలోచన మరియు అవకాశం” కుంకుమ రాయల్. (ఇ.డి.) ప్రాచారం భారతీయ సమాజాలలో మహిళలు, మనోహర్ పబ్లిషర్స్ & డిస్ట్రిబ్యూటర్స్, న్యూఢల్లీ, 1999, పి.66
3. అంగుత్తర-నికాయ, (ట్రాన్స్) ఎఫ్.ఎల్. వుడ్వార్డ్ & ఇ.ఎం. హరే, ది బుక్ ఆఫ్ ది గ్రేడ్యూవల్ సేయింగ్స్, 5 సంపుటాలు, ఢల్లీ: మోతీలాల్ బనార్సిదాస్, 2006 (పునర్ముద్రణలు)

4. ది సంయుక్త నికాయ (ట్రాన్స్), భిక్కు బోధి, ది కనెక్టెడ్ డిస్కోర్స్ ఆఫ్ ది బుద్ధ 5 సంపుటాలు, బోస్టన్: విజ్ఞమ్ పబ్లికేషన్స్, 2000 (ట్రాన్స్) రైస్ డేవిడ్స్ & ఎఫ్.ఎల్. వుడ్వార్డ్, ది బుక్ ఆఫ్ ది కిండ్రెడ్ సేయింగ్స్, 5 సంపుటాలు, ఢల్లీ. మోతీలాల్ బనార్సిదాస్, 2005 (పునరుద్ధరణలు).

9. ఉపయుక్తగ్రంథసూచి:

సూచనలు, ప్రస్తావనలు:

1. కుప్పుస్వామి, బెంగళూరు, ధర్మ మరియు సమాజం: ఎ స్టడీ ఇన్ సోషల్ వాల్యూస్, ఢల్లీ మాక్మిలన్, 1977.
2. కృష్ణకుమారి, ఎన్.ఎస్. భారత దేశంలో ఒంటరి మహిళల స్థితి, న్యూఢల్లీ ఉప్పల్ పబ్లిషింగ్ హౌస్, 1990.
3. గోర్ట్ బుహార్. (టిఆర్). ది లా ఆఫ్ మను, వి.160-162, ఢల్లీ మోతీలాల్ బనార్సిదాస్, 1970.
4. చటర్జీ, జ్యోత్స్న, రిలిజియన్స్ అండ్ స్టేటస్ ఆఫ్ ఉమెన్, న్యూఢల్లీ ఉప్పల్ పబ్లిషింగ్ హౌస్, 1990.
5. జ్యోత్స్నా చటర్జీ. ముగ్ధం. 10.95.15. మతాలు మరియు మహిళల స్థితి, న్యూఢల్లీ ఉప్పల్ పబ్లిషింగ్ హౌస్, 1990.
6. జ్యోత్స్నా చటర్జీ. మనుస్మృతి. వి.148. మతాలు మరియు మహిళల స్థితి, న్యూఢల్లీ ఉప్పల్ పబ్లిషింగ్ హౌస్, 1990, పేజీ 16.
7. దమ్మపద, (ట్రాన్స్) ఎఫ్. మాక్స్ ముల్లర్, ఎ కలెక్షన్ ఆఫ్ వెర్సెస్, ఢల్లీ మోతీలాల్ బనార్సిదాస్ పబ్లిషర్స్, 1992.
8. దేవేంద్ర, కె. స్టేటస్ అండ్ పాజిషన్ ఆఫ్ ఉమెన్ ఇన్ ఇండియా, న్యూ ఢల్లీ వికాస్, 1986.
9. బాపట్, పి.వి. (ఇడి). 2500 సంవత్సరాల బౌద్ధ మతం, న్యూఢల్లీ ప్రచురణల విభాగం, సమాచార మరియు ప్రసార మంత్రిత్వశాఖ, భారత ప్రభుత్వం, 1997.
10. బారువా, సుభా. మొనాస్టిక్ లైఫ్ ది ఎర్లీ బౌద్ధ సన్యాసినులు, కలకత్తా: ఆసియా మెమోరియల్ పబ్లిషింగ్ సొసైటీ, 1997.
11. బుహార్, గోర్ట్. (టిఆర్) ది లాస్ ఆఫ్ మను, ఢల్లీ మోతీలాల్ బనార్సిదాస్, 1970.
12. రాయ్, కుంకుమ్, (ఇడి) ఉమెన్ ఇన్ ఎర్లీ ఇండియన్ సొసైటీస్, న్యూఢల్లీ మనోహర్ పబ్లిషర్స్ & డిస్ట్రిబ్యూటర్స్, 1999.
13. రే, రేణుక & మూకేజీ, సిప్రా మరియు ఇతరులు. రోల్ అండ్ స్టేటస్ ఆఫ్ ఉమెన్ ఇన్ ఇండియా సొసైటీ, కలకత్తా, ఫిర్యా కె.ఎల్.ఎం. ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, 1978.
14. శంకర్ సేన్ గుప్తా. ఎ స్టడీ ఆఫ్ ఉమెన్ ఆఫ్ బెంగాల్, కలకత్తా, ఇండియన్ పబ్లికేషన్, 1970.
15. సరావ్, కె.టి.ఎస్. (ఇడి) ఎ టెక్స్టు బుక్ ఆఫ్ ది హిస్టరీ ఆఫ్ ధెరవాడ బౌద్ధ మతం, ఢల్లీ డిపార్ట్మెంట్ ఆఫ్ బౌద్ధ అధ్యయనాలు, 2007.

ఎ) ప్రాథమికమూలాలు:

1. అంగుత్తర-నికాయ, (ట్రాన్స్) ఎఫ్.ఎల్. వుడ్వార్డ్ & ఇ.ఎం. హారే, ది బుక్ ఆఫ్ ది గ్రేడ్యూవల్ సేయింగ్స్, 5 సంపుటాలు, ఢల్లీ: మోతీలాల్ బనార్సిదాస్, 2006 (పునరుద్ధరణలు).
2. ఉదాన, ఇటిపుట్టక, జాన్ డి, ఐర్లాండ్, శ్రీలంక: బుద్ధిస్ట్ పబ్లికేషన్ సొసైటీ, 1997.

3. దమ్మపద, (ట్రాన్స్) ఎఫ్.మాక్స్ ముల్లర్, ఎ కలెక్షన్ ఆఫ్ వెర్సెస్, ఢిల్లీ: మోతీలాల్ బనార్సిదాస్ పబ్లిషర్స్, 1992.
4. ది మజ్జిమ నికాయ (ట్రాన్స్), భిఖు ఎన్ హెచ్ గామోలి, భిఖు బోధి, ది మిడిల్ లెంగ్ డిస్కోవరీస్ ఆఫ్ ది బుద్ధ 3 సంపుటాలు, బోస్టన్: విజ్ఞమ్ పబ్లికేషన్స్, 2009 (పునర్ముద్రణలు).
5. ది విశుద్ధిమగ్గ, (ట్రాన్స్) భిక్కు నానామోలి, ది పాత్ ఆఫ్ ప్యూరిఫికేషన్, కొలంబో, సిలోన్ : ఆర్. సెమేజ్, 1956.
6. ది సంయుక్త నికాయ (ట్రాన్స్), భిక్కు బోధి, ది కనెక్టెడ్ డిస్కోవరీస్ ఆఫ్ ది బుద్ధ 5 సంపుటాలు, బోస్టన్: విజ్ఞమ్ పబ్లికేషన్స్, 2000.
7. దిఘా నికాయ, పాళీ నుండి రైస్ డేవిడ్స్ ద్వారా అనువదించబడింది. ది డైలాగ్స్ ఆఫ్ ది బుద్ధ 3 సంపుటాలు, మోతీలాల్ బనార్సిదాస్, 2007 (పునర్ముద్రణలు).
8. రైస్ డేవిడ్స్ & ఎఫ్.ఎల్. వుడ్వార్డ్, (ట్రాన్స్), ది బుక్ ఆఫ్ ది కిండ్రెడ్ సేయింగ్స్, 5 సంపుటాలు, ఢిల్లీ. మోతీలాల్ బనార్సిదాస్, 2005 (పునర్ముద్రణలు).

బి) ద్వితీయమూలాలు:

1. అలెగ్జాండర్ సింప్కిన్స్ & అన్నెల్ ఎం. సింప్కిన్స్, జెన్ మెడిటేషన్ ఇన్ సైకోథెరపీ, టెక్సిక్స్ ఫర్ క్లినికల్ ప్రాక్టీస్, జాన్ విలే, 2012.
2. డి.కె. బారువా, యాన్ అనలిటికల్ స్టడీ ఆఫ్ ఫోర్ నికాయస్, న్యూఢల్లీ : మున్షీరామ్ మాంటిల్లా 2003.
3. భిక్షు నుగమోలి (ట్రాన్, మైండ్ ఫుల్ నెస్ ఆఫ్ బ్రీటింగ్ ఎ1-“పిఎ-ఏ (బౌద్ధ గ్రంథాలు 7 ఎన్ఎన్ పాళీ కానన్ మరియు పాళీ వ్యాఖ్యానాల నుండి సంగ్రహాలు), బౌద్ధ పబ్లికేషన్ సొసైటీ, 2010.

గమనిక: ఈ పత్రికలోని వ్యాసాలలో అభిప్రాయాలు రచయితల వ్యక్తిగతమైనవి.

వాటికి సంపాదకులు గానీ, పబ్లిషర్స్ గానీ ఎలాంటి బాధ్యత వహించరు.